

גלעד אוסטרובסקי

ראש תחום פסולת ומחזור, אדם
טבע ודין

מכלי אצירה למרכזי מחזור | באדיבות קואלה פתרונות מחזור ©

[תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדין המלא](#)

אין מנוס מהפעלת סנקציות כדי להפסיק את גרירת הרגליים

גיליון קיץ 2012 / כרך 3 (2) 3 ביוני, 2012

חוק הארזיות הוא נדבך חשוב במדיניות הפסולת של ישראל, ואנו באדם טבע ודין גאים על שיזמנו את החוק וסייענו רבות בתהליך חקיקתו. החוק מאמץ תפיסות מתקדמות של ניהול פסולת בכך שהוא מיישם את עקרונות האחריות המורחבת של היצרן ומטיל את האחריות למימון האיסוף, המיון והטיפול בארזיות על היצרנים ועל היבואנים של המוצרים הארזיים. תפיסה זו נובעת מההבנה שנקודת המינוף לשינוי בהרכב הארזיות ובכמותן נעוצה בעת הורדתן, קרי אצל היצרנים.

בנקודת זמן זו, כשנה לאחר שהחוק היה אמור להתחיל להיות מיושם, יש שלוש סיבות עיקריות להתמהמהות ביישומו, שלצד כל אחת מהן מונח פתרון זמין:

- **נקודת ההשקה בין היצרנים לרשויות המקומיות** – על פי החוק, על היצרנים מוטלת החובה להתקשר עם רשויות מקומיות (באמצעות תאגיד המחזור ת.מ.י.ר.) כדי לבצע את הסדר האיסוף שהרשויות מחויבות לבצעו. כל אחד וחובתו הוא. אולם בשל מחלוקות כלכליות על גובה התשלום שישלמו היצרנים לרשויות בעבור איסוף הארזיות, מתעכב היישום. בהיעדר הסכמה, מעמיד החוק אפשרות לקביעת התעריפים על-ידי ועדת מחירים בניהולו של משרד האוצר. הפנייה לוועדת המחירים גזלה זמן יקר, וכאשר פסקה זו את פסקה הובר לכל שחזרנו לנקודת המוצא, ועדיין נותר הצורך במשא ומתן בין הרשויות ליצרנים. במצב זה, כאשר הצדדים מתחפרים בעמדותיהם ולא מזדרזים לבצע את המוטל עליהם בחוק, על השר להגנת הסביבה להניף את המקל שניתן לו – להפעיל את סמכויותיו ולהטיל עיצומים כספיים ואמצעי עונשין אחרים הקבועים בחוק. מדובר במהלך הכרחי

שיבהיר לכולם: חסל סדר גרירת הרגליים.

● **הצורך ביישום של הסדר לאיסוף האריזות יחד עם התכנית להפרדת הפסולת לשני זרמים** – לאור הדגש שנותן המשרד להגנת הסביבה לתכנית ההפרדה לשני זרמים, הרשויות אינן בטוחות איזו שיטת איסוף תיתן מענה לשתי הדרישות יחדיו. השאלה המרכזית שעומדת כיום על הפרק היא אם להעמיד "זרם שלישי", כלומר פח נוסף המיועד לאיסוף אריזות וחומרים נוספים בני-מחזור, או שמא להסתפק בשני זרמים: רטוב ויבש, והאריזות יחולצו מתוך הזרם היבש במתקני המיון.

מבוכת הרשויות המקומיות בעניין זה נובעת מהעיכוב ביישום של חוק האריזות, מהיעדר ניסיון קודם, ומכך שהמשרד להגנת הסביבה לא נקט גישה נחרצת בעניין.

הניסיון האירופי מלמד ש"הזרם היבש" איננו כה יבש, ולא ניתן להתבסס עליו לאיסוף אריזות, בגלל שיעור המזהמים הגבוה והפגיעה באיכות החומרים המופרדים באופן מכני. מתוך ניסיון זה ולאור הכרת המציאות בארץ, אני סבור שעמידה ביעדי המחזור דורשת איסוף נפרד של אריזות הן במוקדי איסוף הן במשקי הבית, לפי הדגם הכללי הבא: קרטון ונייר נאספים בנפרד במוקדי איסוף ובמשקי בית; זכוכית נאספת בנפרד במוקדי איסוף; פלסטיק ומתכת נאספים כ"זרם שלישי" במוקדי איסוף ובמשקי הבית.

נוסף על כך, יש לזכור שיישום של תכניות ההפרדה במקור לשני זרמים יאריך מספר שנים, ואילו יישום של חוק האריזות נדרש כבר עתה. לפיכך, קביעת הסדר לאיסוף אריזות שיהיה מבוסס על ה"זרם היבש" כזרם שמתוכנן ימיינו את האריזות, אינו מעשי בקנה מידה רחב בשנים הקרובות, ולכן קביעה כזו תחבל בהצלחת חוק האריזות ותגרום ליעיכובים נוספים ביישום.

● **התנהלות תאגיד המחזור** – כמעט חצי שנה חלפה מאז שתאגיד המחזור הוכר רשמית, בדצמבר 2011, ולמרות זאת יצרנים ויבואנים רבים לא טרחו לחתום עמו הסכם, כפי שהם מחויבים בחוק. התמהמהות זו איננה מקובלת, ועליה להיפתר באמצעות הפעלת יד תקיפה של המשרד להגנת הסביבה.

פה ושם נשמעת הטענה כאילו אצה הדרך בחקיקת החוק ובהחלתו, ואולי בכך נעוצים הקשיים ביישום. טענה זו מופרכת מעיקרה. אדם טבע ודין פרסמה עבודת מחקר בנושא עוד ביוני 2008, וחודש לאחר מכן הונחה על שולחן הכנסת הצעת החוק הפרטית. בשנת 2009 הוכנה הצעת החוק הממשלתית, ובכל אותו זמן נערכו דיונים והחלו ההכנות. ביוני 2010 עברה הצעת החוק הממשלתית קריאה ראשונה, ובינואר 2011 אושרה בקריאה שנייה ושלישית. מועד תחילת היישום נקבע ל-1 ביולי 2011. פרק זמן של שלוש שנים לדיונים, להכנות ולהיערכות הוא סביר לגמרי.

סיכומו של דבר, חוק האריזות הוא מהלך רצוי ובעל תועלת רבה, והוא יניב חיסכון כלכלי לרשויות המקומיות בכל אופן איסוף שהן יקבעו. לוח הזמנים ויעדי המחזור הם סבירים וניתנים ליישום. על המשרד להגנת הסביבה לפעול בנחרצות ובתקיפות ולגרום לשותפים בביצוע החוק למלא את חובתם ולהיכנס לשלב היישום בהקדם, ויפה שעה אחת קודם.